

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-56-4>

УДК 338.23:001.895(100+4)

Полякова Юлія Володимирівна

доктор економічних наук,
професор кафедри міжнародних економічних відносин,
Львівський торговельно-економічний університет;
старший науковий співробітник
Державна установа «Інститут регіональних досліджень
імені М.І. Долішнього Національної академії наук України»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8073-6186>

Шайда Оксана Євдокимівна

кандидат економічних наук,
доцент кафедри підприємництва та екологічної експертизи товарів,
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1666-0436>

Дребот Наталія Петрівна

кандидат економічних наук, доцент,
старший науковий співробітник відділу проблем
реального сектора економіки регіонів,
Державна установа «Інститут регіональних досліджень
імені М.І. Долішнього Національної академії наук України»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0742-0967>

Yuliia Poliakova

Lviv University of Trade and Economics;
State Institution "Institute of Regional Research
named after M.I. Dolishniy of the NAS of Ukraine"

Oksana Shayda

Lviv Polytechnic National University

Drebot Nataliya

State Institution "Institute of Regional Research
named after M.I. Dolishniy of the NAS of Ukraine"

**ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ:
СВІТОВИЙ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПІДХОДИ****INNOVATION ACTIVITY:
GLOBAL AND EUROPEAN APPROACHES**

Анотація. У статті розглянуто ключові особливості інноваційної діяльності у світовому та європейському вимірах. Визначено, що інновації виступають ключовим чинником зміцнення конкурентоспроможності економіки, забезпечення сталого розвитку та адекватного реагування на виклики глобального походження. Проаналізовано сучасні тенденції інноваційного розвитку, серед яких цифровізація економічних процесів, «зелена» трансформація, розвиток біотехнологій і охорони здоров'я, формування стартап-екосистем та підтримка людського капіталу. Проведено аналіз витрат на дослідження та розробки в європейських країнах. Окреслено особливості формування європейської інноваційної політики, що передбачає високий рівень фінансування досліджень і розробок, інтеграцію науки, бізнесу та держави, інтернаціоналізацію інновацій і стратегічну орієнтацію на сталий розвиток. Показано, що досвід ЄС може бути використаний для активізації інноваційної діяльності в Україні, особливо в умовах повоєнного відновлення.

Ключові слова: інновації, інноваційна діяльність, інноваційна політика, ЄС, сталий розвиток, цифровізація, «зелена» економіка.

Summary. The article explores the key features of innovation activity in both the global and European dimensions, emphasizing its role as a strategic driver of competitiveness, sustainable development, and resilience to contemporary global challenges. It is highlighted that in the current stage of economic transformation,

innovation becomes not only a desirable but also an essential prerequisite for long-term stability and prosperity of nations. The study identifies major global innovation trends such as the digitalization of economic and public governance processes, the green transition towards renewable energy and circular economy models, the advancement of biotechnology and healthcare innovations, as well as the development of human capital and support for startup ecosystems. Special attention is devoted to the innovation policy of the European Union, which is characterized by systematic multi-structural models that foster continuous generation and commercialization of technologies, strengthen research and innovation infrastructure, and enhance cross-border collaboration through joint programs and platforms. The EU's strategic orientation towards digital and green transformation, coupled with substantial financial investments in research and development, provides a solid framework for strengthening global competitiveness. Furthermore, the European experience illustrates the importance of integrating science, business, and government in fostering innovation, expanding international cooperation, and promoting sustainable development. This experience is highly relevant for Ukraine, particularly in the context of post-war recovery, where innovation is expected to serve as a catalyst for technological modernization, economic resilience, and integration into the global economy. The article concludes that modern innovation trends are based on the synergy of advanced technologies, sustainability principles, and human potential, forming a model for sustainable and competitive development in the face of global transformations.

Keywords: innovation, innovation activity, innovation policy, EU, sustainable development, digitalization, "green" economy.

Постановка проблеми. Інновації у сучасному вимірі пов'язуються із зміцненням конкурентоспроможності економіки, темпами зростання та здатністю ефективно реагувати на виклики глобального походження. На світовому рівні спостерігається зростання обсягів інвестування у наукові дослідження, технології та креативні рішення, так як традиційні моделі виробництва і управління починають втрачати ефективність. Інноваційна діяльність має свій прояв та значення як на локальному, регіональному, національному, так і на міжнародному рівнях. На національному рівні вона сприяє підвищенню продуктивності праці, оптимізації обсягів витрат, створенню нових ринків і секторів економіки, що забезпечує в підсумку зростання ВВП та підвищення добробуту населення. На світовому рівні інноваційна діяльність є ключовим інструментом у процесі вирішення глобальних проблем, зокрема від кліматичних змін і енергетичної безпеки до охорони здоров'я та продовольчої стабільності. Розвиток інноваційної діяльності та необхідність співпраці для її активізації дозволяє говорити про інноваційну дипломатію та глобальну співпрацю, коли країни конкурують не лише ресурсами, а й інноваціями: а також створюють міжнародні консорціуми, науково-дослідні платформи і підтримують трансфер технологій. Відповідно інноваційна діяльність стала не просто бажаною, а стратегічно необхідною для довгострокової стабільності та процвітання країн.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вітчизняні науковці К. Нечипорук, В. Русин стверджують, що у процесі формуванні національних інноваційних систем різних країн простежується як наявність загальних закономірностей, так і специфічні риси, що є відображенням сформованих соціально-економічних умов та національних особливостей. Серед загальних закономірностей інноваційного розвитку вони виділяють інтеграцію науково-освітньої сфери та

виробництва, перехід до інноваційного характеру інвестування в економіку, прагнення міжнародної взаємодії в галузі фундаментальних досліджень та технологій [1]. Також М. Одрехівський, У. Когут, М. Баглай у світлі розгляду інноваційної діяльності у глобальному масштабі виділяють поняття міжнародної інноваційної політики як сукупності заходів, спрямованих на забезпечення ефективності розвитку міжнародної інноваційної діяльності та на розв'язання проблем, зумовлених сучасними викликами, передусім Індустрії 4.0 та Індустрії 5.0. Важливо, що міжнародна інноваційна політика провідних країн орієнтована на розвиток спільної взаємодії у науково-технічній сфері, забезпечення конкурентоспроможності національної продукції на світовому ринку, зміцнення обороноздатності країни, покращення процесів ресурсоефективності, стабілізації екологічної ситуації, розвитку довгострокового венчурного бізнесу [2]. Л. Лиськова і С. Подзігун зазначають, що при формуванні інноваційної політики кран світу невід'ємною її складовою стало забезпечення сталого розвитку, оскільки інновації є ключовими при трансформаціях, пов'язаних із Цілями сталого розвитку [3].

Таким чином, відбувається трансформація сутності завдань, які сьогодні допомагає вирішувати інноваційна діяльність. Інноваційна політика ЄС, на думку О. Федірко та Н. Федірко, характеризується системною поліструктурною моделлю, що передбачає сприяння постійному генеруванню та комерціалізації сучасних технологій, розбудову інноваційної та наукової інфраструктури, створення платформ із співпраці для реалізації високотехнологічних проектів на різних рівнях. Також відзначено зміцнення спільного європейського дослідницького простору через фінансову підтримку науково-інноваційного розвитку, диверсифікацію інституційних механізмів підтримки інноваційної діяльності, розширення числа зацікавлених суб'єктів [4]. Досвід міжнародної та

європейської інноваційної діяльності може використовуватися у процесі підтримки та активізації інноваційного розвитку економіки України, особливо в період повоєнного відновлення.

Метою статті є розгляд особливостей інноваційної діяльності як у світовому, так і у європейському вимірі, для адаптування позитивного досвіду у вітчизняних умовах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасні тренди інноваційного розвитку країн світу відображають глобальні трансформації, які охоплюють економіку, технології, екологію та суспільство. Основні з них такі:

– цифровізація економічних процесів, що охоплює розвиток систем штучного інтелекту, цифрову трансформацію державного управління; впровадження хмарних технологій тощо;

– зелений перехід та сталі зростання, коли екологізація економіки набуває пріоритетності у напрямі розвитку відновлюваної енергетики, переходу до циркулярної економіки, декарбонізації виробництва і скорочення викидів відповідно до кліматичних угод;

– інновації в сфері охорони здоров'я та біотехнологій, які демонструють інноваційні досягнення у розвитку телемедицини, генетичних досліджень, біоінженерії; моніторингу стану здоров'я; створенні нових вакцин і технологій лікування;

– розвиток людського капіталу та цифрових навичок на інноваційних засадах через активне впровадження освітніх платформ, формування компетенцій майбутнього і підтримку освіти;

– підтримка стартап-екосистем і венчурного фінансування, коли уряди сприяють формуванню інноваційного бізнес-середовища шляхом запуску державних програм підтримки інновацій, розвитку венчурного ринку, краудфандингу, створення технопарків, наукових хабів і кластерів.

Як показує досвід, для країн із обмеженими природними ресурсами, інновації стають основним джерелом економічного розвитку та інтеграції у світову економіку. Крім того, інновації стимулюють розвиток людського капіталу, підтримують наукову та освітню сферу, сприяють зростанню технологічного суверенітету та зміцнюють позиції держави на міжнародному рівні.

Іноземні науковці зазначають, що не дивлячись на те, що окремі країни є багатими й розподіляють багатства між громадянами, їх не можна вважати процвітаючими, тому що їхнє багатство не породило культури пошуку, інновацій та розмаїття ринків. Водночас процвітання багатьох країн є наслідком економіки, у якій переважають інвестиції в певний тип інновацій – у ринкотворчі, які виступають каталізаторами і основою для сталого економічного розвитку [5].

Також міжнародний досвід доводить, що орієнтація на інновації дозволяє не лише адап-

туватися до змін у господарських умовах, але й активно формувати ці зміни на користь суб'єкта господарювання. Ціннісні орієнтири інноваційної діяльності в єдиному глобальному просторі змінюються завдяки інтеграційним процесам [6].

Беручи до уваги глобальність інноваційної діяльності, слід мати на увазі, що посилюється роль регіональної інноваційної політики. Так, розвинені країни у процесі формування державної інноваційної політики дотримуються таких принципів [1]: охоплення усіх сторін науково-технічної сфери, зокрема економічної, правової, організаційно-управлінської; виділення трьох рівнів (національного, регіонального та місцевого) із взаємним доповненням один одного; скорочення диференціації на рівні розвитку регіональних науково-інноваційних потенціалів; активізація інноваційної діяльності всіх суб'єктів економіки у вигляді формування кластерних стратегій; трансформація характеру міжрегіонального інноваційного співробітництва.

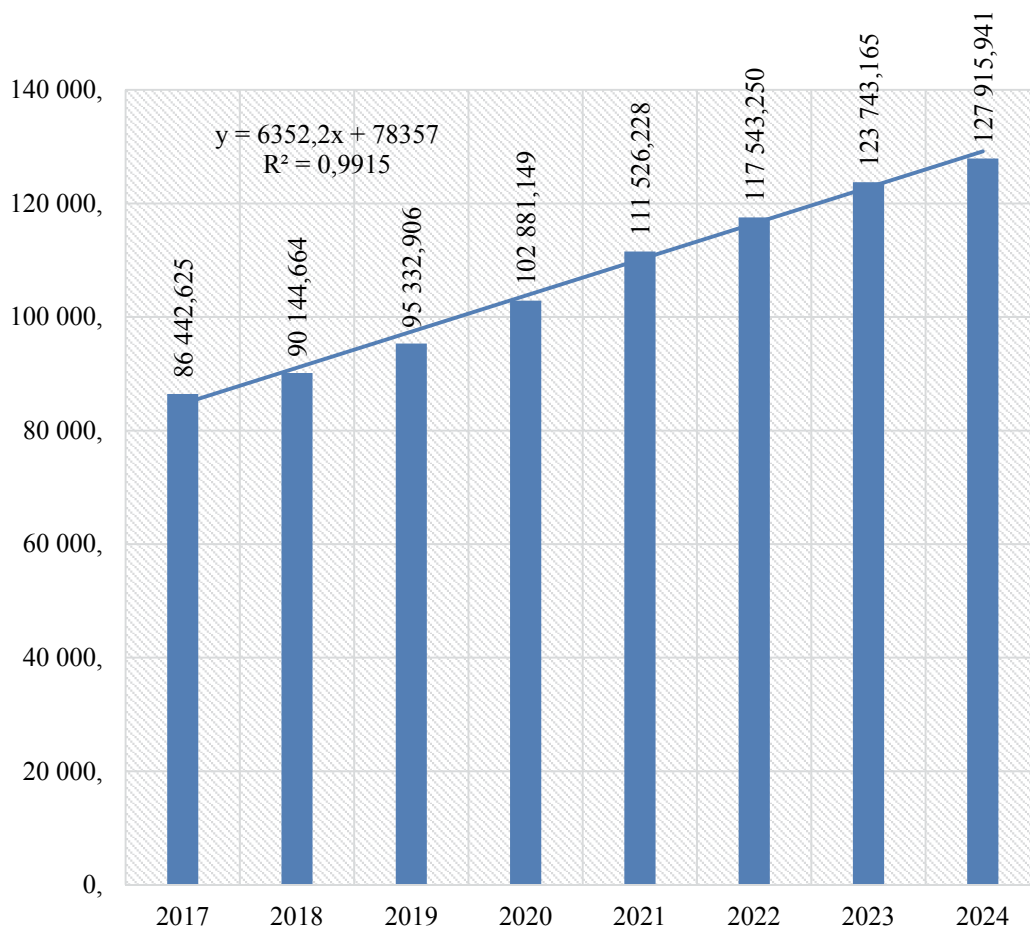
Країни Європейського Союзу показують позитивну динаміку ефективності інноваційних систем. Європейський Союз має виражений тренд на конвергенцію у сфері інноваційної діяльності, що таким чином, зменшує розрив між ними [7].

Згідно статистичних даних, у 2024 році загальний обсяг державних бюджетних асигнувань на дослідження та розробки (GBARD) по всьому ЄС становив приблизно 127 916 млн євро, що еквівалентно 0,71% ВВП. Це свідчить про збільшення на 3,4% порівняно з 2023 роком (123 743 млн євро) та на 59,5% порівняно з 2014 роком (80 175 млн євро).

Як бачимо з рис. 1, обсяги державних бюджетних асигнувань на дослідження та розробки (GBARD) країн ЄС в період 2017–2024 рр. демонстрували чітку лінійну зростаючу тенденцію, що ілюструє побудована нами лінія тренду. Найбільшу суму на дослідження та розробки зі свого державного бюджету у 2024 році виділяла Німеччина – 44917,739 млн євро (рис. 2).

У 2024 році державні бюджетні асигнування на дослідження та розробки на рівні ЄС становили 284,7 євро на особу, що на 57,0% більше порівняно з 2014 роком (181,3 євро на особу). Найбільші асигнування серед країн ЄС були зафіксовані в Люксембурзі (759,2 євро на особу), за ним з деяким відривом йдуть Данія (586,8 євро) та Нідерланди (542,7 євро). З іншого боку, найнижчі асигнування на дослідження та розробки на особу були в Румунії (19,1 євро на особу), Болгарії (38,3 євро) та Угорщині (58,7 євро) [8].

Згідно з Опитуванням інновацій у громаді, 51% усіх підприємств ЄС повідомили про певну форму інноваційної діяльності протягом 2020–2022 років. Бельгія мала найбільшу частку інноваційно активних підприємств (70%), далі йдуть Греція (66%) та Німеччина (63%). Натомість найнижча частка підприємств з інновацій-

Рисунок 1 – Динаміка державних бюджетних асигнувань на дослідження та розробки (GBARD) країн ЄС, млн євро

Джерело: [8]

ною активністю спостерігалася в Румунії (9%), Болгарії (26%) та Угорщині (30%).

Інноваційна ефективність Європейського Союзу, виміряна Європейським табло інновацій, зросла на 12,6 процентних пунктів з 2018 року. За цей період держави-члени ЄС покращили свою інноваційну ефективність, хоча ступінь покращення відрізняється. Між 2024 і 2025 роками інноваційна ефективність ЄС дещо знизилася, зокрема на 0,4 процентних пункти. Так, інноваційна ефективність зросла у 13 державах-членах за цей період, тоді як у 14 державах-членах спостерігалася зниження [9].

Європейське табло інновацій 2025 традиційно класифікує держави-члени на чотири інноваційні групи на основі їхніх балів: «Лідери інновацій» (результати перевищують 125% від середнього показника по ЄС), «Сильні новатори» (від 100% до 125% від середнього показника по ЄС), «Помірні новатори» (від 70% до 100% від середнього показника по ЄС) та «Новатори, що розвиваються» (нижче 70% від середнього показника по ЄС).

Порівняно з попередніми виданнями, Швеція повертає собі позицію найбільш інноваційної, випереджаючи Данію, яка була лідером з 2020 по 2024 рік. Три країни зазнали змін у своїй групі показників. Хорватія покращила свої показники інновацій на 19,4 процентних пункти з 2018 по 2025 рік, перейшовши з групи «Новітні новатори» до групи «Помірні новатори». Кіпр опустився з групи «Сильні новатори» до групи «Помірні новатори», Угорщина перейшла з групи «Помірні новатори» до групи «Новітні новатори» [9].

Стратегічним орієнтиром ЄС є пріоритетність досліджень та інновацій як основи економічного розвитку, що передбачає скорочення розриву в інноваціях, підвищення конкурентоспроможності на фоні забезпечення зеленого та цифрового переходу, а також зміцнення стійкості, безпеки та оборони. Названі цілі були регламентовані в політичних керівних принципах Європейської Комісії «Вибір Європи», схвалених Європейською Радою та Європейським парламентом. Досягнення визначених цілей передбачає потребу посилення європейської співпраці в галузі досліджень,

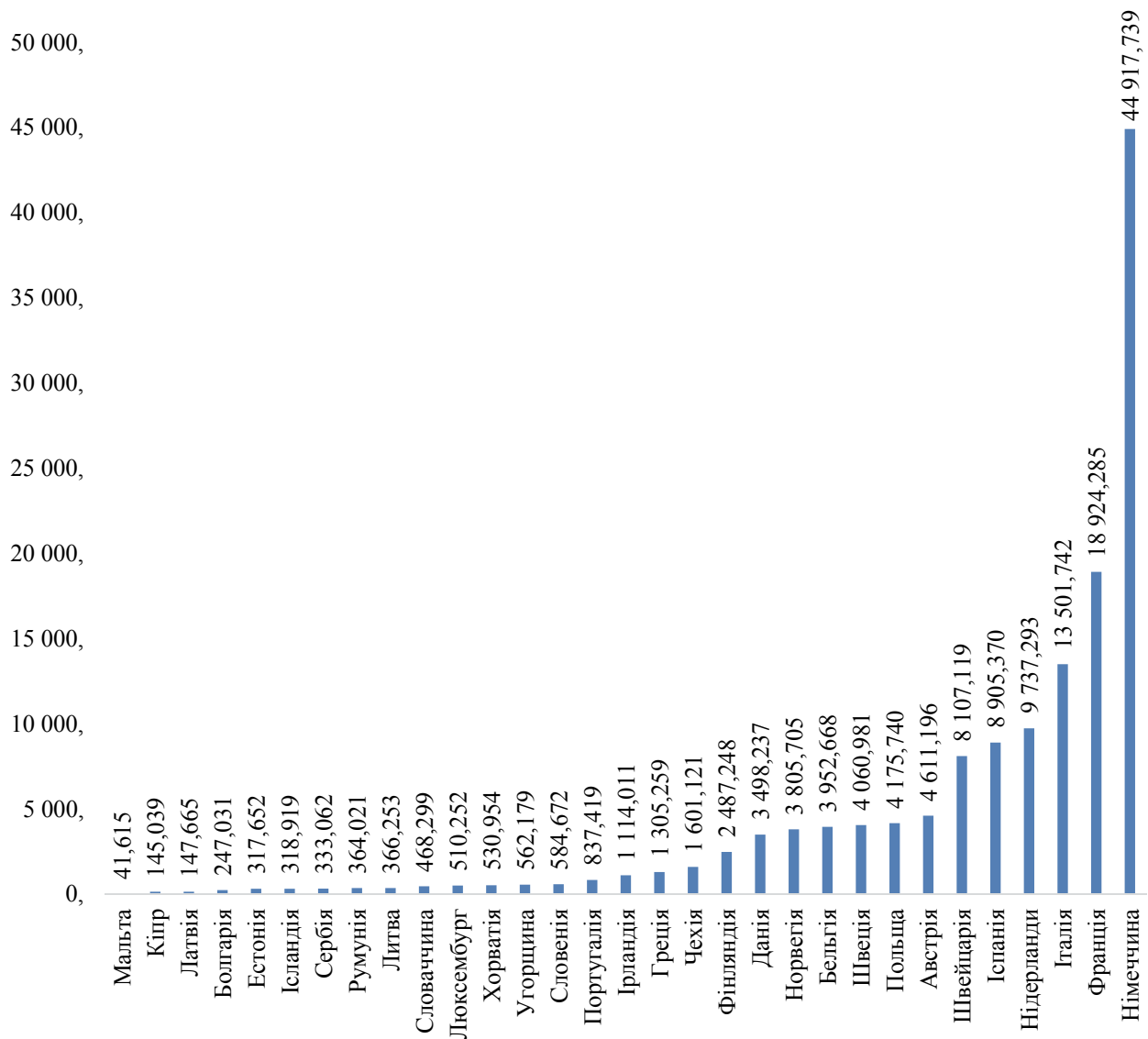

Рисунок 2 – Загальний обсяг державних бюджетних асигнувань на дослідження та розробки (GBARD) європейських країн у 2024 р., млн євро

Джерело: [8]

розробок та інновацій для досягнення всіх цих цілей [10].

Розвиток інноваційної діяльності в країнах ЄС відбувається у контексті зміцнення Єдиного європейського дослідницького простору, реалізації спільних програм з міжнародними партнерами для посилення позицій ЄС у світових інноваційних рейтингах. Особливо слід відзначити комплексну та амбітну Стратегію «Європа 2030», спрямовану на лідерство в інноваціях та зобов'язання ЄС щодо зеленого та цифрового переходу. Ключові аспекти стратегії стосуються екологічних, кліматичних, соціально-економічних цілей, а також процесів цифрової трансформації [11]. Отже, перелік ключових рис інноваційної діяльності в ЄС охоплює стратегічну орієнтацію на «зелену» та цифрову економіку, високий рівень фінансування дослід-

жень та розробок, партнерство науки, бізнесу та держави, інтернаціоналізацію інновацій, орієнтацію на сталий розвиток, моніторинг ефективності та результативності інноваційної діяльності, сильну нормативно-правову базу та інституційне забезпечення.

Висновки. Сучасні інноваційні тренди базуються на синергії технологій, сталого розвитку та людського потенціалу. Країни, які активно інтегрують ці напрями у свою політику та економіку, формують стійке конкурентне майбутнє в умовах глобальних викликів. Саме поєднання технологічних інновацій із принципами сталості та соціальної відповідальності визначає нову модель світового розвитку. Європейський Союз демонструє комплексний підхід до формування інноваційної політики. Головні тренди

інноваційної діяльності в ЄС концентруються довкола цифрових технологій, зеленої економіки, біотехнологій, стартапів і соціально-орієнтованих рішень, що в комплексі формують модель сталого та конкурентного розвитку. Для України використання європейських практик

та міжнародного досвіду у сфері інновацій має особливе значення в умовах повоєнного відновлення. Інновації здатні стати основою відновлення економіки, підвищення продуктивності, розвитку людського капіталу та інтеграції у глобальний інноваційний простір.

Список використаних джерел:

1. Нечипорук К. О., Русин В. Сучасні моделі інноваційної політики країн світу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2022. Випуск 45. С. 53–57.
2. Одрехівський М. В., Когут У. І., Баглай М. О. Концептуальні засади формування міжнародної інноваційної політики. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку*. 2024. №2(12). С. 309–322.
3. Лиськова Л., Подзигун С. Інноваційна політика країн: аналіз та ключові тренди розвитку. *Міжнародна економічна політика*. 2023. № 2 (39). С. 143–169.
4. Федірко О., Федірко Н. Еволюція інноваційної політики ЄС. *Міжнародна економічна політика*. 2021. № 2 (35). С. 75–98.
5. Крістенсен К., Оджомо Е., Діллон К. Парадокс процвітання. Як інновації можуть вивести нації з бідності. Львів: Вид-во Старого Лева, 2024. 416 с.
6. Гріщенко А. В. Дослідження зарубіжного досвіду активізації інноваційної діяльності підприємства. *Економіка та суспільство*. 2024. Випуск № 69. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5172>.
7. Кореняко Г. І., Мальцев В. С. Інноваційна ефективність країн Європи та України за оцінкою європейського інноваційного табло. *Наука, технології, інновації*. 2021. № 4. С. 24–34.
8. Офіційний сайт Євростат. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat>.
9. European innovation scoreboard. URL: https://research-and-innovation.ec.europa.eu/statistics/performance-indicators/european-innovation-scoreboard_en.
10. Офіційний сайт Science Europe. A stronger Europe through research & innovation. URL: <https://scienceeurope.org/our-resources/a-stronger-europe-through-research-and-innovation>.
11. CSR Europe's 2030 Strategy Mainstreaming the urgency for action. URL: <https://static1.squarespace.com/static/5df776f6866c14507f2df68a/t/6054531486e8bc2502f194f0/1616139037393/CSR+Europe+2030+Strategy.pdf>.

References:

1. Nechyporuk K. O., Rusyn V. (2022) Suchasni modeli innovatsiinoi polityky krain svitu [Modern models of innovation policy in countries around the world]. *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University*, no. 45, pp. 53–57. (in Ukrainian)
2. Odrekhivskyyi M. V., Kohut U. I., Bahlai M. O. (2024) Kontseptualni zasady formuvannia mizhnarodnoi innovatsiinoi polityky [Conceptual principles of international innovation policy formation]. *Management and entrepreneurship in Ukraine: stages of formation and development problems*, no. 2(12), pp. 309–322. (in Ukrainian)
3. Lyskova L., Podzihun S. (2023) Innovatsiina polityka krain: analiz ta kliuchovi trendy rozvytku. [Innovation policy of countries: analysis and key development trends]. *International economic policy*, no. № 2 (39), pp. 143–169. (in Ukrainian)
4. Fedirko O., Fedirko N. (2021) Evoliutsiia innovatsiinoi polityky YeS [The evolution of EU innovation policy]. *International economic policy*, no. 2(35), pp. 75–98. (in Ukrainian)
5. Kristensen K., Odzhomo E., Dillon K. (2024) Paradoks protsvitannia. Yak innovatsii mozhut vyvesty natsii z bidnosti [The Prosperity Paradox: How Innovation Can Lift Nations Out of Poverty]. Lviv, Old lion publishing house, 416 p. (in Ukrainian)
6. Hrishchenko A. V. (2024) Doslidzhennia zarubizhnoho dosvidu aktyvizatsii innovatsiinoi diialnosti pidpriemstva [Research on foreign experience in activating innovative activities of enterprises]. *Economy and society*, no.69. Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5172> (in Ukrainian)
7. Koreniako H. I., Maltsev V. S. (2021) Innovatsiina efektyvnist krain Yevropy ta Ukrainy za otsinkoiu yevropeiskoho innovatsiinoho tablo. [Innovation efficiency of European countries and Ukraine as assessed by the European Innovation Scoreboard]. *Science, technology, innovation*, no.4, pp. 24–34.
8. Ofitsiynyi sait Yevrostat [Official Eurostat website]. Available at: <https://ec.europa.eu/eurostat>
9. European innovation scoreboard. Available at: https://research-and-innovation.ec.europa.eu/statistics/performance-indicators/european-innovation-scoreboard_en
10. Ofitsiynyi sait Science Europe [Official Eurostat Science Europe]. A stronger Europe through research & innovation. Available at: <https://scienceeurope.org/our-resources/a-stronger-europe-through-research-and-innovation>
11. CSR Europe's 2030 Strategy Mainstreaming the urgency for action. Available at: <https://static1.squarespace.com/static/5df776f6866c14507f2df68a/t/6054531486e8bc2502f194f0/1616139037393/CSR+Europe+2030+Strategy.pdf>

Стаття надійшла до редакції 25.08.2025